

Sygn. akt I Ns 773/18

POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2019 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Wioletta Sychniak

Protokolant: staż. Ewelina Arkit

po rozpoznaniu w dniu 7 stycznia 2019 roku na rozprawie

sprawy z wniosku T. C.

z udziałem M. P. – kuratora spadku po K. C.

o zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po K. C.

postanawia:

oddalić wniosek.

Sygn. akt I Ns 773/18

UZASADNIENIE

We wniosku z 25 października 2018 r. M. C. i J. C. (1) – przedstawiciele ustawowi małoletniego T. C. - wnieśli w imieniu małoletniego o zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłym K. C. i o odebranie oświadczenia o odrzuceniu spadku po K. C..

/wniosek k. 3-4/

W dalszym toku postępowania przedstawiciele ustawowi podtrzymali wniosek, a uczestnik postępowania – M. P. – kurator spadku po K. C., nie zajął stanowiska w sprawie.

/protokół rozprawy k. 24/

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. C. zmarł w dniu 12 października 2017 r. w Ł. jako rozwiedziony.

Jego dzieci: syn M. C. i P. D. odrzucili spadek po nim przed notariuszem w dniu 23 października 2017 roku.

W dalszej kolejności do dziedziczenia powołany byłby wnuk zmarłego A. C., w imieniu którego przed Sądem Rejonowym dla Łodzi - Widzewa w Łodzi w sprawie o sygn. akt I Ns 381/18 zostały złożone oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku oraz oświadczenie o odrzuceniu spadku. Postanowieniem z dnia 17 października 2018 roku Sąd zatwierdził oświadczenie A. C. złożone przez jego przedstawiciela ustawowego M. C. w dniu 10 października 2018 roku przed Sądem Rejonowym dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po K. C., synu H. i I., zmarłym w dniu 12 października 2017 roku w Ł..

/bezsporne, okoliczności znane Sądowi z urzędu, odpis skrócony aktu zgonu k. 7/

Małoletni T. C. jest synem M. C. i J. C. (2) z domu B. – wnukiem K. C.. Urodził się w dniu (...) w H. na terenie Niemiec.

/odpis skrócony aktu urodzenia k. 8/

Rodzina małoletniego przebywa na terenie Niemiec, ponieważ jego ojciec tam pracuje. Po urodzeniu T. jego rodzice nie przyjechali do Polski na Ś. Wielkanocne. Do Polski przyjechał ojciec małoletniego w związku z toczącym się postępowaniem sądowym. Przy okazji pobytu w kraju, M. C. złożył wniosek do sądu rodzinnego o zezwolenie na dokonanie czynności przekraczającej zwykły zarząd majątkiem dziecka, polegającej na odrzuceniu spadku po jego dziadku. Rozprawa przed sądem rodzinnym została wyznaczona na czerwiec 2018 roku. W tym czasie rodzice małoletniego nie mogli przyjechać do Polski, dlatego na ich wniosek termin rozprawy został przesunięty na wrzesień 2018 roku.

/zeznania J. C. (1) k. 26/

Postanowieniem z 18 września 2018 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi zezwolił M. C. i J. C. (1) na złożenie w imieniu małoletniego syna T. C. oświadczenia o odrzuceniu spadku po dziadku K. C..

Odpis prawomocnego postanowienia został wydany w dniu 24 października 2018 roku.

/odpis postanowienia k. 6/

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku podlegał oddaleniu.

Stosownie do postanowień art. 1015 § 1 k.c. oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. W przypadku braku oświadczenia spadkobiercy w terminie 6 miesięcy od daty dowiedzenia się o tytule powołania do spadku przyjmuje się, iż przyjął on spadek z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1015 § 2 k.c.).

Zgodnie z art. 1019 § 1 k.c. jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami:

- a) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem;
- b) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

Zgodnie z art. 1019 § 2 k.c. spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Na podstawie zaś z art. 1019 § 3 k.c. uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd.

W realiach niniejszej sprawy wnioski o zatwierdzenie oświadczenia małoletniego T. C. o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłym K. C. podlegał oddaleniu z dwóch przyczyn. Po pierwsze: oświadczenie małoletniego o odrzuceniu spadku po jego dziadku zostało złożone w terminie określonym w art. 1015 k.c.; po drugie: nie ma błędu, o którym stanowi przepis art. 1019 k.c.

Rozpatrując kwestie dochowania terminu przez przedstawicieli ustawowych do złożenia w imieniu małoletniego syna oświadczenia o odrzuceniu spadku po jego dziadku należy mieć na uwadze następujące kwestie. Zgodnie z art. 1015 § 1 k.c. termin do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po K. C. biegł od 3 marca 2018 roku, tj. od dnia urodzin małoletniego (art. 1015 § 1 k.c. w zw. z art. 927 § 2 k.c.) i upływał w dniu 3 września 2018 roku. Jednak oświadczenie

w imieniu małoletniego T. C. mogło być złożone po uzyskaniu przez jego rodziców zezwolenia właściwego sądu rodzinnego. Stosowne postanowienie zostało wydane 18 września 2018 r. przez Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi, a jego prawomocny odpis został wydany 24.10.2018 roku. W dniu następnym został złożony wniosek w niniejszej sprawie.

Podkreślenia wymaga, że z uwagi na konieczność uprzedniego uzyskania przez przedstawicieli osób małoletnich zezwoleń na złożenie oświadczeń o odrzuceniu spadku w ich imieniu, w praktyce problematyczne jest dotrzymanie terminu 6 – miesięcznego, o którym stanowi art. 1015 § 1 k.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego pojawiały się w związku z tym różne koncepcje rozwiązania tego problemu, prezentowane m.in. w postanowieniach z dnia 25.05.2012 r. (I CSK 414/11, Lex nr 1254617), postanowieniu z dnia 13.12.2012 r. (V CSK 18/12, Lex nr 1293843), z dnia 20.11.2013 r. (I CSK 329/13, OSNC 2014/9/93), z dnia 28.05.2015 r. (III CSK 352/14, OSNC 2016/5/63). Sąd Najwyższy zajmował różne stanowiska w kwestii pogodzenia konieczności uzyskania stosownego zezwolenia sądu rodzinnego z koniecznością zachowania terminu określonego w art. 1015 § 1 k.c. do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Od najbardziej rygorystycznego, zgodnie z którym konieczność przeprowadzenia dodatkowego postępowania sądowego i uzyskania stosownego zezwolenia sądu rodzinnego nie ma żadnego wpływu na ocenę zachowania terminu z art. 1015 § 1 k.c., poprzez próby zastosowania konstrukcji przerwania biegu terminu oraz zawieszenia biegu terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku na czas trwania postępowania przed sądem rodzinnym. Orzecznictwo Sądu Najwyższego wywołało zamieszanie w praktyce sądów powszechnych i notariuszy, którzy niejednokrotnie udzielają sprzecznych pouczeń stronom czynności notarialnych.

W tym miejscu warto przytoczyć tezę uchwały Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izby Cywilnej z dnia 22 maja 2018 r., wydanej w sprawie III CZP 102/17 (Lex nr 1770406), zgodnie z którą: „termin przewidziany w art. 1015 § 1 KC nie może się skończyć przed prawomocnym zakończeniem postępowania o zezwolenie na złożenie przez małoletniego spadkobiercę oświadczenia o odrzuceniu spadku. Po prawomocnym zakończeniu tego postępowania oświadczenie małoletniego powinno być złożone niezwłocznie, chyba że termin ten jeszcze nie upłynął”. Należy zwrócić również uwagę na tezę postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2018 r. (II CSK 485/17, Legalis nr 1770783), zgodnie z którą „w wypadkach wyjątkowych, w szczególności gdy za nieodebranie oświadczenia w terminie spadkobierca nie ponosi winy, sąd może nie uwzględnić upływu tego terminu przez wzgląd na zasady współżycia społecznego (art. 5 KC)”.

Przenosząc argumentację przedstawioną w powołanych wyżej orzeczeniach na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, że złożone w dniu 7 stycznia 2019 r. w imieniu małoletniego T. C. oświadczenie o odrzuceniu spadku po jego dziadku jest skuteczne, ponieważ zostało złożone niezwłocznie po prawomocnym zakończeniu postępowania w sprawie V. N. 449/18. Prawomocny odpis tego orzeczenia został odebrany niezwłocznie po uprawomocnieniu się orzeczenia i już w dniu następnym został złożony wniosek w niniejszej sprawie. Termin posiedzenia został wyznaczony w możliwie najkrótszym terminie, a na jego wyznaczenie rodzice małoletniego nie mieli żadnego wpływu. Był determinowany wolnymi terminami sądu i aktualnym obciążeniem sędziego referenta. Ze strony przedstawicieli ustawowych małoletniego nie było żadnych opóźnień w podejmowaniu czynności mających na celu złożenie oświadczenia w imieniu syna o odrzuceniu spadku po jego dziadku. Zatem przeciwna ocena co do zachowania terminu z art. 1015 k.c. pozostawałaby w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego.

Wreszcie należy zwrócić uwagę, że nie ma żadnego błędu w rozumieniu art. 1019 k.c.

Błąd dotyczący treści oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może dotyczyć w szczególności osoby spadkodawcy, tytułu powołania do dziedziczenia lub stanu majątku spadkowego. Znaczenia prawnego pozbawiony jest natomiast błąd dotyczący pobudek czy motywów działania spadkobiercy. Możliwość uchylecia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia pod wpływem błędu oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, zachodzi, gdy błąd dotyczy treści oświadczenia i cechuje się istotnością - art. 84 § 1 zd. 1 oraz art. 84 § 2 w zw. z art. 1019 § 1 (por. komentarz do art. 1019 k.c. Ciszewski J., [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, wyd. II, LexisNexis, 2014). Istotnym jest błąd, który uzasadnia przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia danej treści (art. 84 § 2 k.c.).

Przekroczenie terminu oznaczonego na dzień 3 września 2018 roku nie było wynikiem błędu, lecz okoliczności wskazanych powyżej. Tym samym nie zostały spełnione przesłanki, o których mowa w przytaczanym przepisie art. 1019 k.c. i z tych względów wniosek podlegał oddaleniu.